

ABDULLA ORIPOV SHE’RIYATIDA SEVGI MUHABBAT MOTIVLARI

Bozorboyev Nodirbek Yangiboy o‘g‘li

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti

Turkiy tillar fakulteti 2-bosqich talabasi

Hamza Allambergenov

Ilmiy rahbar: f.f.d.(PhD)

ANNOTATSIYA

Abdulla Oripov beqiyos muhabbat kuychisi.

Kalit so‘zlar: Abdulla Oripov she’rlari va to‘plamlari.

ABSTRACT

AbdullaOripov is an incomparable singer of love.

Keywords: Abdulla Oripov's poems and collections.

Adabiyotimizda Abdulla Oripovning “Mitti yulduz”i porlaguncha muhabbat mavzusi eski ohanglarda, siyqa obrazu tashbehlarda kuylanar edi. Birovlar yorning qoshu ko‘zini maqtab ovora bo‘lsalar, ba’zilar bevafo yorga ta’na toshlarini otib charchamas edilar. Abdulla Oripov she’riyatidagi oshiq obrazi esa armonli muhabbatga duchor bo‘lib, bir umr “hayot barcha ne’matlarini ayamasa-da, muhabbat taqdiridan maqtan olmay” o‘tishga mahkumdir. Lekin u munisa qizga hech qachon ta’na toshlarini otmaydi, bevafoqlikda ayblamaydi, balki –

Nega bir tosh bo‘lmagansan, seni avaylab,
Til ostimga solib yursam jonimga joylab —
deya armon qiladi.

Jo‘nar bo‘ldim men bundan diltang,
 Yo‘llaringa qarab qolding sen.
 Sochginangni tarab qolding sen.
 O, bilaman, badjahl otang
 Ostonangga yo‘ltmas seni.

Shoirlar “uzalgan qo‘llari” bilaguzuk bilan bog‘langan qizning munis va ma‘yus surati ko‘z o‘ngimizda muhrlanib qoladi. “Bilaguzuk bilan bog‘langan” qo‘llar tasvirida ham, shoirlarning “Bilaguzuk banding uzilsin, yor qo‘lini qisgandan ko‘ra!” – deya qilgan nidosida ham qandaydir yorug‘lik, qandaydir tozalik, qandaydir ajib shoironalik bor. “Geyneni yondirgan yulduz”, “Alisherning Gulisi” darajasida sevilgan qiz – Abdullaning she‘rlariga muattar bo‘y taratib turgan gulga o‘xshaydi. Abdulla Oripov ijtimoiy mazmunda davrimizning katta gaplarini ajib misralarda ayta olgan shoirdir. Uning “Yuzma-yuz”, “Temir odam”, “Uyqu”, “Dengizga” kabi she‘rlarida davrimizning dolzarb masalalari ko‘tarilgan. Bu she‘rlar xususida juda ko‘p munozaralar bo‘lib o‘tgan. Katta munaqqidlar bu she‘rlarni har tomonlama sharhlab, yuksak baho berishgan.

Biz bu o‘rinda bir narsanigina aytib o‘tmoqchimiz. Norboy Xudoyberganov “Yuzma-yuz” she‘riga “Yuzma-yuz” deb nom berilishi o‘zini oqlamaydigan taassurot qoldiradi. Nega yuzma-yuz, kim bilan yuzma-yuz? Bu muammoligicha qolib ketgan”, -deydi. Bizningcha, shoir siz bilan yuzma-yuz, she‘rxon bilan yuzma-yuz, qo‘ying-chi butun olam bilan yuzma-yuz! Bu olamning barcha dardlari, orzu va armonlari shoir qalbida aks-sado beradi. Shuning uchun ham shoir o‘zining “So‘nggi urush” she‘rida yozadi:

Bir qadam qo‘ysang bas- naryog‘i o‘lim,
 Bir qadam qo‘ysang bas – shaksiz halokat.

Odamzot boshida turibdi bu zum
Qazoyi muallaq, mudhish halokat.

Insoniyat o‘z qo‘li bilan yaratgan bu “mudhish falokat”ni, “qazoyi muallaq”ni shoir yanada aniq va ravshan tasvirlar bilan ko‘z oldimizga olib keladi.

Bu bari – asrimiz kashf etgan balo,
Bu – yovuz sarmoya, hamisha basir.
Boshimiz ustida turibdi go‘yo
Bir soch tolasiga bog‘langan shamshir.

Shoirning bezovta qalbidan sitib chiqqan bu misralar insoniyatni hamisha qalbi, imoni, vijdoni bilan uyg‘oq bo‘lishga chorlaydi.

Abdulla Oripovning “Yillar armoni” deb nomlangan navbatdagi kitobiga kiritilgan yangi she‘rlarining ko‘pchiligida inson qalbining ashaddiy kushandalari bo‘lgan hasadgo‘ylar, g‘iybatchilar, fitna-fasodchilar, yaxshilik va yomonlik, ezgulik va razolat haqidagi qarashlari yanada keskin ruh bilan ifodalanadi. Abdulla Oripov bir she‘rida shunday yozadi:

Sizdan nima ketdi, ey do‘sti aziz,
Sog‘inmang menga ham bir zum yomonlik.
Mendan nima ketdi, Sizga ham cheksiz
Saodat tilayin, tilay omonlik.

Chindan ham, koshki edi, shoir aytgandek, odamzot hech qachon bir-biriga yomonlik sog‘inmasa, qani endi, hamma hamisha bir-biriga saodat va omonlik tilayversa. Shoirning bu ezgu orzulari sizning qalbingizga ham “mendand nima ketdi, yaxshilik qilsam qabilidagi mardona tuyg‘ularni uyg‘otadi.

Abdulla Oripovning Erkin vohidovga bag‘ishlangan “Arslon chorlaganda...” deb nomlangan she’rida bu ikki zamondosh shoirning ulug‘ maqsadlarini arslonga o‘xshatadi. Buyuk qalb sohiblari bo‘lmish bu shoirlarning ezgu maqsadlar shohi – arslon qoshiga chorlagandi. Va bu ulug‘ maqsadlarga erishish uchun ularda matonat ham, bardosh ham bor edi. Lekin ularga yo‘lda qumursqalar – razil va xudbin insonlar hamrox bo‘ldilar.

Jamiki tiriklikka tanish bo‘lgan bu xatar faqat yoppa talamoqqagina yaratilgan. Axir inson ana shunday qumursqalar bilan olishib ulug‘ maqsadlariga erisholmay qolishi mumkin-ku.

Bu she’r tiriklikning xatarli hamrohi bo‘lgan qumursqanusxalarga ayovsiz aybnomadir. Mana, o‘sha she’r:

Biz ham yuksaklarga tikkandik ko‘zni,
 Bizda ham bor edi matonat, bardosh.
 Arslon chorlagandi qoshiga bizni
 Lekin qumursqalar bo‘ldi safardosh.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YHATI: (REFERENCES)

- 1.O.Sharofiddinov. ijodni anglash baxti, T.Sharq,2004.
- 2.Abdulla Oripov. Yillar armoni. T.G‘ofur G‘ulom. T.1984.
- 3.Abdulla Oripov. Ko‘zlarim yo‘lingda. T. 1966